

УДК (004:001.92):(37017:811.161.2)(045)

Зінченко Вікторія Миколаївна

кандидат педагогічних наук

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

ORCID ID 0000-0003-3080-4272

Zinchenko@donnuet.edu.ua

Романуха Олександр Миколайович

кандидат історичних наук

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

ORCID ID 0000-0003-4695-3985

Romanukha@donnuet.edu.ua

Ревуцька Світлана Казимирівна

кандидат філологічних наук

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

ORCID ID 0000-0002-8969-1295

Revutska@donnuet.edu.ua

Чеведак Поліна Олександрівна

асистентка кафедри українознавства

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

ORCID ID 0000-0003-3461-7124

Cheverdak@donnuet.edu.ua

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ МОВНО-МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. У сучасних умовах розвитку й широкого застосування комп'ютерної техніки навчальний процес у закладах вищої освіти має будуватись із застосуванням інформаційних технологій, що сприяє диференціації, гуманізації та гуманітаризації освіти, інтенсивному розвитку й реалізації духовного та інтелектуального потенціалу студентів.

Висока культура мовлення є складником загальної людської культури. Сьогодні збільшився інтерес до української мови як державної і студентам недостатньо мати набуті в школі знання. Випускник закладу вищої освіти повинен досконало знати українську мову і використовувати її в процесі виконання службових обов'язків. Сформовані мовно-мовленнєві і мовно- професійні компетентності сприяють оволодінню фахом, підвищують ефективність праці, позитивно впливають на ділові стосунки. Для спеціаліста економічного профілю висока культура усного й писемного мовлення – не лише відображення його професійності, толерантності, вихованості, інтелігентності. Вона визначає культуру його праці, а також, що є найважливішим, культуру взаємин у всіх сферах мовленнєвої діяльності. Саме пошук інноваційних ефективних методик викладання мовних курсів в економічних закладах вищої освіти зумовлює дослідження особливостей формування мовно-мовленнєвих компетентностей студентів економічних спеціальностей засобами сучасних інформаційних технологій.

У статті досліджено: погляди вчених-психологів і педагогів на проблему впровадження інформаційних технологій у процес навчання української мови за професійним спрямуванням; визначено основні лінгводидактичні завдання, вирішенню яких сприяє впровадження інформаційних технологій у процес мовної освіти; окреслено психолого-педагогічні умови формування професійних мовно-мовленнєвих компетентностей студентів економічного профілю з використанням інформаційних технологій; розглянуто зміни в моделі та складники процесу навчання мови за професійним спрямуванням при використанні інформаційних технологій.

Ключові слова: лінгводидактичні завдання; модель навчання; інформаційні технології; психолого-педагогічні умови; професійні мовно-мовленнєві компетентності.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням вищої школи в Україні відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [1], Національної доктрини розвитку освіти [2], Закону «Про вищу освіту» [3], Державного стандарту вищої освіти [4], концепцій мовної освіти є підготовка компетентного спеціаліста – мовної особистості.

Процес мовної підготовки фахівця економічного профілю передбачає формування професійних мовно-мовленнєвих компетентностей, що підвищуватимуть його конкурентоспроможність і мобільність на ринку праці, здатність налагоджувати ділові контакти.

Аналіз науково-методичних досліджень і практичного досвіду спонукає до пошуків нових підходів до формування мовно-мовленнєвих компетентностей студентів закладів вищої освіти економічного профілю і до впровадження новаторських здобутків у процес навчання на мовних курсах.

Для нашого дослідження важливим є з'ясування сутності дефініцій базових понять: «компетентність», «мовно-мовленнєві компетентності», «професійні мовно-мовленнєві компетентності».

Тлумачення досліджуваних понять характеризується багатоаспектністю. З'ясуванням їх сутності займалися педагоги (Ю. Бабанський, Л. Занков, І. Лернер, В. Пасинок), лінгводидакти (О. Біляєв, А. Богуш, Н. Бутенко, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, І. Дроздова, М. Криський, О. Любашенко, В. Михайлюк, В. Момот, М. Пентиліук, Т. Симоненко), психологи (Л. Виготський, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн), мовознавці (Ф. Бацевич, С. Єрмоленко, Л. Кравець, Л. Мацько, М. Плющ, Д. Хаймс, Н. Хомський, Н. Шумарова).

Попри плюралізм трактувань, учені згодні з тим, що компетентність не можна ототожнювати тільки зі знаннями, вміннями та навичками, це поняття більш широке. Під поняттям «компетентність» розуміємо синтез когнітивного, предметно-практичного, мотиваційного, ціннісного та особистісного складників.

Ми тлумачимо поняття «компетентність» як особистісний результат навчальної діяльності; практичний досвід успішного використання відповідних знань і вмінь у різних життєвих ситуаціях; здатність ефективно використовувати здобуті знання в мовно-мовленнєвій діяльності; як дієвість застосування здобутих знань і набутих умінь особистості відповідно до визначених освітніх стандартів тощо.

Осмислення лінгвістичних засад формування мовно-мовленнєвих компетентностей студентів неможливе без визначення літературних мовних норм – їх знання учасниками спілкування є важливою складовою мовної компетенції. К. Городенська визначає поняття «мовна норма» як сукупність мовних засобів, які відповідають системі мови й сприймаються її носіями як зразок суспільного спілкування в певний період розвитку мови і суспільства. Мовна норма – це важливе поняття теорії мови, що відбиває характерні ознаки системи мови [11, с. 94].

Культура мовлення майбутнього фахівця економічного профілю передбачає виразність, багатство, логічність, доступність, чистоту, точність, доречність, а також правильність – дотримання норм літературної мови – як основну комунікативну ознаку.

С. Єрмоленко виділяє такі ознаки високої культури мови (мовлення): точність, ясність, виразність, стилістична вправність та майстерність у доборі структурних варіантів висловлювання, у використанні лексичних та граматичних синонімів.

Ознаками низької культури мови (мовлення), що свідчить про бідність думки та обмеженість духовного світу її носія, є порушення правил слововживання, граматики, вимови та наголошення, написання; мовні стереотипи, недбалість у висловленні [12, с. 264].

Розгляд понять «мовна компетентність», «мовленнєва компетентність» та їх складових сприяв осмисленню нами головних завдань навчання мовних курсів української мови («Українська мова за професійним спрямуванням», «Ділова українська мова», «Академічне письмо», «Риторика», «Наукова українська мова») у закладах вищої освіти економічного профілю:

- формування мовної компетентності студентів, що передбачає оволодіння знаннями про мовну систему, уміннями і навичками аналізу фактів та явищ мови, формування навичок самооцінки та самоаналізу;

- удосконалення мовленнєвої компетентності: уміння використовувати мовні засоби для побудови власних висловлювань і текстів відповідно до норм усного й писемного мовлення;

- удосконалення комунікативної компетентності, що передбачає оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності в різних сферах спілкування та розвиток особистості й формування комунікативної культури студентів.

Означені вище компетентності, як засвідчують наші спостереження, дають студентам можливість використовувати мовні знання як засіб ефективного спілкування, а в майбутньому сприятимуть їх професійній комунікації.

Майбутнім економістам доведеться спілкуватися з колегами, працедавцями, керівниками; грамотно викладати інформацію; брати участь у дискусіях, офіційних бесідах, круглих столах, перемовинах, де потрібно аргументувати свої думки; виступати з доповідями, лекціями, промовами; аналізувати тексти спеціалізованих видань, інтернет-видань, реклами, службових записок, газет і журналів; створювати й редагувати тексти тощо.

Ураховуючи значення української мови в розвитку особистості студента, формування мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентностей є обов'язковою та необхідною умовою розширення лінгвістичної ерудиції, пізнання мови як суспільного явища, формування соціокультурної компетентності, а також майбутніх професійно-мовленнєвих компетентностей. У закладах вищої освіти нефілологічного профілю, на нашу думку, доцільно основну увагу приділяти формуванню вищезазначених компетентностей на основі мовно-мовленнєвої діяльності студентів.

Отже, з'ясування суті базових понять дослідження: «компетентність», «мовна компетентність», «мовленнєва компетентність» – сприяло обґрунтуванню концептуальних підходів до вдосконалення змісту й організації навчання курсів «Українська мова за професійним спрямуванням», «Ділова українська мова», «Академічне письмо», «Риторика», «Наукова українська мова» (далі – мовних курсів) у вищих економічного профілю.

Зміст навчання української мови у вищих навчальних закладах економічного профілю – це формування мовної, мовленнєвої, комунікативної компетентностей студентів, а також розвиток професійно зорієнтованого мовлення. Випускник вишу зможе в майбутньому успішно реалізуватися як фахівець економічного профілю та особистість, якщо він володіє необхідними мовно-мовленнєвими компетентностями, має великий активний лексичний запас, який ним природно трансформується у власні висловлення, побудовані відповідно до норм і традицій сучасної літературної української мови.

Формування професійних мовно-мовленнєвих компетентностей передбачає:

- досконале володіння сучасною українською літературною мовою;

- глибокі професійні знання, оволодіння понятійно-категоріальним апаратом професійної сфери та відповідною системою термінів;
- професійне використання мовних стилів і жанрів відповідно до місця, часу, обставин, статусно-рольових характеристик партнера (партнерів);
- знання етикетних мовних формул, вміння користуватися ними в професійному спілкуванні;
- вміння працювати з різними типами текстів;
- вміння аналізувати та використовувати інформацію професійного спрямування;
- володіння основами риторичних знань і вмінь;
- вміння оцінювати комунікативну ситуацію, на високому професійному рівні приймати рішення та планувати комунікативні дії.

Професійні мовно-мовленнєві компетентності особистості – показник сформованості системи професійних знань, комунікативних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій, загальної гуманітарної культури та культури мовлення, необхідних для професійної діяльності.

Визначений зміст теоретичного матеріалу та комплексу завдань мовно-мовленнєвого спрямування, вибір форм і методів діяльності, способів спілкування викладача та студентів, контролю якості знань, посилення фактора розвитку всіх видів мовлення в навчальній діяльності відкриває перспективу для формування мовно-мовленнєвих компетентностей випускників економічних вишів, необхідних у житті та професійній діяльності.

Основною метою мовних курсів з української мови у закладах вищої освіти економічного профілю ми визначили: удосконалення набутих в загальноосвітній школі мовно-мовленнєвих умінь і навичок; формування вміння грамотно, чітко й повно викладати думки щодо майбутньої професійної діяльності; формування вмінь і навичок комунікативно виправданого використання засобів мови; удосконалення правописних умінь і навичок майбутніх економістів; поглиблення професійно значущих знань з української мови; засвоєння знань про особливості стилів української мови відповідно до вимог культури усного й писемного мовлення, основ практичної риторики.

У сучасних закладах освіти відбувається перегляд підходів, які використовувалися для навчання української мови за професійним спрямуванням, а також пошук інноваційних методів з урахуванням розвитку інформаційних технологій, що відповідає завданням гуманізації та гуманітаризації освіти [13].

Сучасні студенти, у роки дорослішання яких відбувається інтенсивний розвиток технологій, насамперед комп'ютерних, краще сприймають і засвоюють інформацію з комп'ютерних інформаційних джерел. Використання інформаційних технологій у процесі формування мовно-мовленнєвих компетентностей під час вивчення мови професійного спілкування майбутніх економістів уможливило створення звичного для молоді середовища, робить процес навчання легшим і цікавішим. Також застосування інформаційних технологій дає змогу урізноманітнити роботу, зробити процес вивчення української мови безперервним, сприяє організації самостійної роботи студентів. Іноді саме завдяки мультимедійним ресурсам у студентів активізуються бажання і потреба вивчати мову, що істотно впливає на результативність навчання.

Разом із тим комплексного дослідження психолого-педагогічних умов формування професійних мовно-мовленнєвих компетентностей фахівців економічного профілю з використанням інформаційних технологій на сьогодні немає, що й зумовило актуальність нашої розвідки.

Аналіз досліджень та публікацій. У науковій літературі широко представлені праці з проблеми вивчення мовлення як головного чинника формування свідомості й

комунікативної культури фахівців різних профілів, формування мовно-мовленнєвих компетентностей фахівців у різних видах професійної діяльності, застосування інформаційних технологій навчання майбутніх спеціалістів різних напрямів підготовки.

Аналіз сучасних наукових досліджень засвідчує, що проблема використання інформаційних технологій у навчальному процесі розглядається в загальному контексті реформування системи освіти в Україні. Науковий пошук у цій сфері ведеться в різних напрямках.

Вивчають процес інформатизації системи освіти та впровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес науковці В. Галузьяк, А. Нісімчук, О. Падалка, І. Підласий, І. Роберт, М. Сметанський, Н. Тализіна, В. Шахов, О. Шпак та ін.

Особливості використання інформаційних технологій у навчальному процесі розглядають Г. Вороніна, Б. Герушинський, Б. Глінський, Г. Ковальчук, А. Кокарева, Т. Лавіна, М. Лапчик, В. Ляудіс, В. Мартинюк, Н. Морзе, С. Симонович, Д. Якобсен та ін.

Психолого-педагогічні аспекти використання нових інформаційних технологій у навчальному процесі досліджують Н. Апатова, В. Болотов, Ю. Брановський, М. Жалдак, В. Зінченко, Г. Кручиніна, Ю. Машбиць, Н. Пак, І. Роберт та ін.

Вивченню інформаційних технологій у середній і вищій школі присвячені праці Н. Апатової, Л. Бабенко, С. Бешенкова, Р. Вільямса, Я. Глинського, Б. Колодяжного, В. Лапінського, Н. Морзе, С. Симоновича, Н. Тверезовської, Т. Тихонової, Д. Якобсена та ін.

Питання організації занять з використанням інформаційних технологій розробляють Р. Гуревич, В. Кухаренко, П. Стефаненко, Т. Поясок та ін.

Різні аспекти впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес досліджують Г. Балл, Т. Гергі, М. Дяченко, М. Жалдак, Ю. Жук, З. Єсарієв, Л. Кандибович, А. Кузнєцов, В. Монахов, О. Мороз, Т. Олійник, І. Підляський, Ю. Рамський, Л. Романишин, В. Якунін та інші.

Вивченню використання інформаційних технологій у процесі викладання окремих навчальних дисциплін присвятили свої розвідки А. Джалалуддіна, Л. Ованес-Беков, Н. Пак, Б. Хаан, Н. Янкелович, П. Сисоєв, М. Євстігнєєв, Є. Полат та ін.

Проте, як слушно зазначає П. Сисоєв, усі проблеми, пов'язані із застосуванням інформаційних технологій у лінгвістичній освіті, ще не знайшли системного вирішення [14, с. 5]. Зокрема проблема формування професійних мовно-мовленнєвих компетентностей майбутніх фахівців економічного профілю із застосуванням інформаційних технологій до сьогодні залишається не висвітленою, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Метою статті є визначення психолого-педагогічних умов формування мовно-мовленнєвих компетентностей з української мови майбутніх економістів з використанням інформаційних технологій, розгляд ролі інформаційних технологій у формуванні професійної та загальної мовно-мовленнєвої культури майбутніх фахівців.

Завдання дослідження:

1. Схарактеризувати психолого-педагогічні умови мовно-мовленнєвої діяльності студентів економічного профілю в процесі вивчення мовних курсів української мови («Українська мова за професійним спрямуванням», «Ділова українська мова», «Академічне письмо», «Риторика», «Наукова українська мова») у вищій школі.

2. Розкрити зміни в моделі та складники процесу навчання мови за професійним спрямуванням під час використання інформаційних технологій.

3. Окреслити основні лінгводидактичні завдання, що вирішуються в результаті впровадження інформаційних технологій у процес мовної освіти студентів закладів вищої освіти економічного спрямування.

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Для розв'язання поставленої мети використано низку наукових методів: аналіз науково-методичних праць з проблемних питань, синтез навчально-методичних ідей; узагальнення власного педагогічного досвіду; аналіз впливу інформаційних технологій навчання на мовно-мовленнєву діяльність студентів закладів вищої освіти економічного спрямування.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У наукових дослідженнях з педагогіки часто використовується словосполучення «психолого-педагогічні умови». Більшість авторів (Ю. Бабанський, Ю. Бойчук, Є. Ганін, Л. Горбатюк, Л. Дольнікова, О. Іонова, В. Лозова, С. Мірошник, І. Мороз, В. Мошкін, П. Олійник, І. Підласний, С. Хазова, І. Шимко та ін.) розуміє під цим терміном комплекс організаційних та матеріальних умов навчання, побудованих з урахуванням індивідуально-психологічних і соціально-психологічних особливостей студентів.

Під психолого-педагогічними умовами мовно-професійної підготовки майбутніх економістів розуміємо сукупність взаємозалежних елементів освітнього середовища – чинників, що визначаються й усвідомлюються учасниками навчального процесу, реалізуються в педагогічній взаємодії викладачів і студентів, спонукають їх до активізації власної діяльності з метою підвищення ефективності процесу формування професійних мовно-мовленнєвих компетентностей фахівців економічного профілю з вищою освітою.

У нашому дослідженні конкретизуються психолого-педагогічні умови застосування засобів інформаційних технологій у професійній мовно-мовленнєвій підготовці майбутніх економістів.

Першою психолого-педагогічною умовою формування мовно-мовленнєвих компетентностей з української мови майбутніх економістів з використанням інформаційних технологій є створення інформаційно-освітнього середовища.

Сьогодні студентська молодь озброєна найсучаснішими мобільними пристроями зв'язку, які об'єднують у собі функціональність мобільного телефону і персонального комп'ютера (смартфонами й айфонами), вільно почуває себе в Інтернеті, легко орієнтується в різних пошукових програмах. Тому не тільки важливою, а й необхідною умовою викладання мови за професійним спрямуванням у вищій школі на сучасному етапі є використання на заняттях різноманітних засобів сучасних інформаційних технологій (надалі ІТ).

До необхідних психологічних передумов засвоєння знань і формування мовно-мовленнєвих компетентностей, комунікативних умінь і навичок психологи (Л. Виготський, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін.) зараховують:

- позитивне ставлення до процесу навчання (інтерес до предмета, стала увага, високий темп навчальної роботи);
- процеси безпосереднього чуттєвого ознайомлення з матеріалом (у мовній освіті це схематична наочність, інтерактивні технології навчання);
- процес мислення (активізація конкретного й абстрактного, поняттєвого і художнього мислення, сприйняття, осмислення й розуміння матеріалу);
- запам'ятовування і збереження здобутої інформації, здатність до її відтворення з виявленням індивідуальних мовленнєвих здібностей.

Саме зазначені передумови сприяють появі мотивів учіння, спонукають студентів до засвоєння лінгвістичної теорії й активної мовленнєвої діяльності, забезпечують розвиток мовної особистості.

Студенти вищої школи мають розвинену пізнавальну потребу. Психологи звертають увагу на те, що активність пізнавальної потреби можлива завдяки парному з нею позитивному емоційному стану – задоволенню від розумового напруження. Якщо студент відчуває віру у свої здібності, це буде стимулювати його саморозвиток, він буде реально оцінювати власні можливості й бачити кінцеву мету своєї діяльності [15, с. 19]. Робота в інформаційному середовищі, звичному для сучасної студентської молоді, робить для неї процес навчання мови за професійним спрямуванням легшим і цікавішим.

Другою психолого-педагогічною умовою формування мовно-мовленнєвих компетентностей з української мови майбутніх економістів з використанням інформаційних технологій є створення ефективного процесу навчання.

Найбільш ефективним психологи вважають навчальний процес, під час якого створено оптимальні умови учіння: потрібні результати досягаються за мінімальних затрат зусиль і часу. Для створення таких умов необхідно відбирати найбільш ефективні способи засвоєння навчального матеріалу [16, с. 52].

Як засвідчують дослідження багатьох науковців, на розвиток професійних якостей особистості в сучасних умовах істотно впливає впровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес.

Сучасне студентство характеризується переважно візуальним сприйняттям світу, так званім «кліповим» мисленням. Англійське слово «сірі» перекладається як «вирізка (з газети), уривок (фільму)». Коли йдеться про мислення, то це означає сприйняття інформації короткими яскравими уривками, без намагань встановити між ними логічні зв'язки. Кліп визначають як «короткий набір тез, що подаються поза контекстом, оскільки в силу своєї актуальності таким контекстом для кліпа є об'єктивна дійсність» [17]. Тому потрібно шукати й використовувати нові можливості мозку людини для формування оптимальних методик засвоєння знань.

На думку дослідників, упровадження інформаційних технологій у навчальний процес сприяє вдосконаленню дидактичних засобів у вищій школі. Науковці визначають такі основні завдання застосування інформаційних технологій:

- формування інформаційної культури майбутніх фахівців;
- забезпечення розвитку особистісних якостей студентів, розкриття творчого потенціалу кожного;
- підвищення ефективності навчально-виховного процесу;
- надання діяльності творчого, дослідницького характеру;
- інтенсифікація навчального процесу.

Студенти розвивають мовленнєві здібності на заняттях з мови в процесі мислення, осмислюючи факти, порівнюючи, узагальнюючи, абстрагуючи та конкретизуючи їх, що сприяє розвитку розумових здібностей, а також забезпечує засвоєння знань, формування вмінь і навичок [18, с. 19].

Третя психолого-педагогічна умова формування мовно-мовленнєвих компетентностей майбутніх економістів у процесі навчання української мови з використанням інформаційних технологій – творча взаємодія викладача й студентів.

Керівництво процесом навчання здійснює викладач: обирає відповідні форми його організації, застосовує ті чи інші методи роботи, розвиває інтерес і мотиви навчальної діяльності, забезпечує виховний вплив навчання. Та головне полягає в тому, щоб у спільній діяльності викладач прищепив студентам бажання самостійно здобувати

знання, враховуючи суттєвий чинник – домінуючий позитивний мотив у навчальній діяльності.

Взаємодія викладача зі студентами, на нашу думку, має будуватися з урахуванням таких психолого-педагогічних принципів:

- формування взаємин на основі творчої співпраці;
- організація навчання на основі особистої зацікавленості студента, його індивідуальних інтересів і здібностей (сприяє формуванню пізнавальної суб'єктивної активності людини на основі її внутрішніх уподобань);
- превалювання ідей подолання труднощів, досягнення мети в спільній діяльності педагога та студентів, самостійній роботі студентів (сприяє вихованню сильних натур, здатних виявити наполегливість, дисциплінованість);
- вільний вибір форм, напрямів, методів діяльності (сприяє розвитку творчого мислення й прагнення самостійно вирішувати все складніші завдання);
- розвиток системного, інтуїтивного мислення, уміння, «згортати» і деталізувати інформацію (дисциплінує розум студента, формує творче, нешаблонне мислення);
- визнання гідності особистості, її права на вибір, власну думку, самостійний вчинок [19, с. 230].

Четверта психолого-педагогічна умова формування мовно-мовленнєвих компетентностей майбутніх економістів у процесі навчання української мови з використанням інформаційних технологій – оптимальний вибір форм і методів навчання.

Серед методів навчання студентів мають переважати пошуковий і дослідницький, а також самостійна робота. Контроль за їх навчанням повинен стимулювати поглиблене вивчення, систематизацію, класифікацію навчального матеріалу, перенесення знань у нові ситуації, розвиток творчих елементів у навчанні. Домашні завдання мають бути творчими, сприяти розвитку мислення й мовлення. Саме застосування інформаційних технологій дає змогу урізноманітнити роботу, зробити процес вивчення української мови безперервним, сприяє організації самостійної роботи студентів. Іноді завдяки застосуванню мультимедійних ресурсів у студентів активізуються бажання і потреба вивчати українську мову в різних аспектах її застосування, що істотно впливає на результативність навчання.

Для розвитку професійного мовлення сучасних студентів важливе значення має дидактичний матеріал, який використовується на заняттях. Вправи й завдання з розвитку зв'язного мовлення мають не тільки сприяти вмінню розпізнавати лінгвістичні явища та поняття, репродукувати мовні одиниці, але й виробляти навички мовно-мовленнєвої практики, творення власних текстів різних типів, стилів, жанрів, тобто сприяти розвитку творчого потенціалу. Інформаційні технології надають викладачеві широку можливість вибору цікавого й потрібного дидактичного матеріалу, використання в процесі навчання мови за професійним спрямуванням різноманітних медійних ресурсів і навчальних програм.

П'ята психолого-педагогічна умова формування мовно-мовленнєвих компетентностей майбутніх економістів у процесі навчання української мови з використанням інформаційних технологій – інтенсифікація навчального процесу.

Інтенсифікація навчання – це досягнення необхідних результатів за рахунок якісних факторів, тобто за рахунок напруження розумових можливостей особистості. Адже в процесі навчання в рамках екстенсивного підходу можливості мозку використовуються лише на 15-20 відсотків. Тому ефективніше використання можливостей мозку – це найперша передумова інтенсифікації навчального процесу [14, с. 165].

Інтенсифікація навчання передбачає збільшення кількості праці, яка витрачається студентами за певний проміжок часу. Що активніше працювали вони на занятті з мови, то вищою є продуктивність їх роботи. Велике значення для інтенсифікації має вміння викладача залучати студентів до виконання пізнавальних, практичних і творчих завдань, спрямованих на формування вмінь і навичок. Важливо враховувати водночас, що саме в молодому віці формується й розвивається емоційно-вольова сфера, яка в майбутньому стає основою формування працездатності особистості як необхідної складової успіху. Застосування інформаційних технологій у процесі навчання української мови за професійним спрямуванням істотно сприяє інтенсифікації навчального процесу, зацікавленню студентів роботою з мовним матеріалом і підвищенню її продуктивності.

Шоста психолого-педагогічна умова формування мовно-мовленнєвих компетентностей майбутніх економістів у навчанні української мови з використанням інформаційних технологій – створення під час навчального процесу професійно орієнтованого мовного середовища, максимальне залучення студентів до мовленнєвої діяльності.

Практика показує, що важливою умовою успішної професійної діяльності майбутніх фахівців економічного профілю є мовленнєве спілкування, яке розгортається як один із головних компонентів професії, необхідний для впливу й успіху в професійній комунікації, самореалізації фахівця, а також творчого стилю мовленнєвої поведінки тощо [21, с. 24].

Ми поділяємо думку про те, що базовим складником мовленнєвої компетентності з української мови є лексична компетентність, від якої значною мірою залежить багатство й різноманітність мовлення особи. Однак, як зазначають дослідники, лексична підготовка носіїв української мови потребує вдосконалення. Для того, щоб формування лексичної компетентності відбувалося на якісно новому рівні, необхідно методично доцільно використовувати електронні освітні ресурси [22, с. 47].

У сучасному суспільстві спостерігається проблема мовленнєвого розвитку молоді, яка обумовлюється недостатнім рівнем мовно-мовленнєвих компетентностей, і внаслідок цього – низькою мовленнєвою культурою. Це, на жаль, характеризує і молодь, яка вступає на перші курси закладів вищої освіти, головною метою діяльності яких є підготовка висококваліфікованих компетентних фахівців з високим рівнем мовленнєвої культури.

І остання, сьома психолого-педагогічна умова формування мовно-мовленнєвих компетентностей майбутніх економістів у процесі навчання української мови з використанням інформаційних технологій – зміна традиційної моделі навчання.

Упровадження інформаційних технологій у процес мовної освіти у вищій школі дає змогу істотно змінити модель навчання. Традиційна модель навчання мови передбачає, що в центрі навчання знаходиться викладач, а студенти відіграють пасивну роль, сутність навчання у такий спосіб – передача конкретних знань і фактів, в основі початкової діяльності часто – змагання між студентами. У моделі навчання з використанням інформаційних технологій у центрі навчання опиняються студенти, активно залучені до навчального процесу, сутність навчання – опанувати вміння самостійно здобувати потрібні знання, розвивати вміння та навички, а в основу навчальної діяльності покладено співпрацю викладача та студента. Навчання із застосуванням інформаційних технологій – це надання максимально доступної навчальної інформації, яка б сприяла розкриттю творчих здібностей студента, давала поштовх до самостійної пізнавальної діяльності. Завдяки інформаційним технологіям відбувається також підвищення ефективності навчального процесу, оскільки він стає більш персоніфікованим.

Сучасна молода людина, попри ознайомлення під час навчання в середній загальноосвітній школі з правилами побудови адекватних висловлювань, часто не використовує їх у власній мовленнєвій діяльності. Це свідчить про необхідність орієнтації роботи не лише на вдосконалення мовно-мовленнєвих компетентностей, а й на спонукання до використання зазначених компетентностей у реальній мовленнєвій діяльності, у зв'язку з чим і виникає потреба в перегляді традиційної навчальної моделі.

Застосування на заняттях інтерактивних технологій змінює звичну для студента ситуацію навчання, характер його діяльності, ставить його в іншу позицію: студент перестає бути пасивним приймачем знань, а стає активним учасником навчання. Комп'ютерним технологіям властиві основні дидактичні принципи навчального процесу: наочність, доступність, науковість, послідовність, практична орієнтованість [23, с. 62].

Отже, визначаємо основні лінгводидактичні завдання, вирішенню яких сприяє впровадження інформаційних технологій у процес мовної освіти:

- 1) підвищення мотивації вивчення мови; формування стійкої мотивації пізнавальної діяльності;
- 2) розвиток здібностей і готовності до самостійного вивчення мови;
- 3) сприяння виробленню самооцінки в студентів;
- 4) індивідуалізація навчання;
- 5) інтенсифікація навчання;
- 6) підвищення активності студентів у процесі вивчення мови;
- 7) формування та розвиток умінь і навичок у 4 видах мовленнєвої діяльності (читанні, говорінні, аудіюванні та письмі): умінь сприймати та розуміти тексти, аналізувати їх; умінь передавати інформацію зв'язними та аргументованими висловлюваннями з дотриманням орфоепічних, орфографічних, пунктуаційних, лексичних, морфологічних, синтаксичних і стилістичних норм мови, що вивчається.

Навчання мови за професійним спрямуванням з використанням інформаційних технологій охоплює:

- професійно спрямований мовний матеріал: фахові видання, новини тощо;
- текстові комп'ютерні редактори, електронні словники та енциклопедії;
- інструменти мовного навчання (онлайн додатки і програми), спрямовані на вивчення фонетики, вимови, лексики, граматики й аналізу речень;
- ігрові форми навчання;
- онлайн середовище для спілкування студентів між собою та з викладачем (через e-mail, соціальні мережі, голосові або відеоконференції);

У межах організованого процесу навчання мови за професійним спрямуванням із застосуванням інформаційних технологій здійснюється в двох режимах:

- 1) самостійна робота;
- 2) робота на занятті під керівництвом викладача.

Функції традиційного навчання та навчання із застосуванням інформаційних технологій розділені, робота з комп'ютерними програмами не замінює роботи з викладачем, а є засобом комп'ютерної підтримки навчання. Ефективність використання засобів інформаційних технологій у навчальному процесі залежить від успішності розв'язання завдань методичного характеру, пов'язаних з їх змістом і способом використання [24, с. 135]. Також вважаємо, що, крім традиційних форм, методична система повинна містити цілеспрямовану, інтенсивну і контрольовану самостійну роботу студента, який може вчитися в зручному для себе місці, згідно з індивідуальним розкладом, комплексно використовуючи засоби навчання та узгоджену можливість контакту з викладачем [25, с. 62].

Застосування інформаційних технологій під час вивчення мовних курсів («Українська мова за професійним спрямуванням», «Ділова українська мова», «Академічне письмо», «Риторика», «Наукова українська мова») у закладах вищої освіти економічного профілю сприяє розв'язанню проблем гуманізації навчального процесу, значному підвищенню його ефективності шляхом інтенсифікації та диференціації; адаптації темпу подання навчальної інформації до швидкості її засвоєння; за допомогою упровадження інноваційних методів і засобів навчання.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті виділено такі психолого-педагогічні умови формування мовно-мовленнєвих компетентностей майбутніх економістів у процесі навчання української мови з використанням інформаційних технологій:

- створення інформаційно-освітнього середовища;
- створення ефективного процесу навчання;
- творча взаємодія викладача й студентів;
- оптимальний вибір форм і методів навчання;
- інтенсифікація навчального процесу;
- максимальне залучення студентів до професійно орієнтованої мовленнєвої діяльності;
- зміна традиційної моделі навчання.

Упровадження засобів інформаційних технологій у процес формування мовно-мовленнєвих компетентностей студентів економічного профілю сприяє розв'язанню таких основних лінгводидактичних завдань: підвищенню мотивації навчальної діяльності під час вивчення мови за професійним спрямуванням; розвитку здібностей студентів і готовності до самостійного вивчення мови; підвищенню активності студентів у процесі вивчення мови; індивідуалізації навчання; інтенсифікації навчання; формуванню та розвитку вмінь і навичок у різних видах мовленнєвої діяльності (читанні, говорінні, аудіюванні та письмі).

Використання інформаційних технологій під час викладання мовних курсів української мови («Українська мова за професійним спрямуванням», «Ділова українська мова», «Академічне письмо», «Риторика», «Наукова українська мова») у закладах вищої освіти економічного спрямування сприяє побудові нової моделі навчання, у якій сутністю навчання є не передача інформації, а вміння студента самостійно здобувати знання, формувати та вдосконалювати свої мовно-мовленнєві компетентності, комунікативні вміння та навички. Домінантне місце у такій моделі належить студентові, а в основу навчання покладено співпрацю викладача та студента.

Інформатизація навчального процесу значною мірою сприяє розкриттю творчого потенціалу викладачів і студентів; звільняє викладача і студента від необхідності виконувати рутинні, технічні операції; надання надає їм широкі можливості для розв'язання творчих проблем.

Аналіз підходів до методики викладання мовних курсів з української мови («Українська мова за професійним спрямуванням», «Ділова українська мова», «Академічне письмо», «Риторика», «Наукова українська мова») у закладах вищої освіти економічного спрямування засвідчує, що існує об'єктивна потреба в розробленні спеціальної методичної системи навчання мови за професійним спрямуванням майбутніх фахівців економічного профілю із застосуванням інформаційних технологій, яка сприяла б формуванню в студентів мовно-мовленнєвих компетентностей і професійно-комунікативних умінь.

Перспективу дослідження вбачаємо в подальшому вивченні лінгводидактичного потенціалу сучасних інформаційних технологій, детальному аналізі особливостей використання кожного конкретного засобу ІТ у процесі викладання різних аспектів мови за професійним спрямуванням і формування вмінь та навичок у різних видах мовленнєвої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, с. 273, 2003.
- [2] Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> Дата звернення: Березень. 01, 2019.
- [3] Закон «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> Дата звернення: Березень. 01, 2019.
- [4] Державний стандарт вищої освіти [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/proekti-standartiv-vishoyi-osviti> Дата звернення: Березень. 01, 2019.
- [5] Н. Хомский, «Язык и мышление». Москва : Изд-во МГУ, с. 122, 1972 .
- [6] Словник-довідник з української лінгводидактики : [навч. посіб.] [М. Пентилюк та ін.] ; за заг. ред. проф. М. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2015.
- [7] Д. И. Изаренков, «Базисные составляющие коммуникативной компетенции и их формирование на продвинутом этапе обучения студентов-нефилологов». *Русский язык за рубежом*. № 4, с. 54–60, 1990.
- [8] Hymes D. Sociolinguistics and ethnography of Speaking Social anthropology and language. London. p. 54–59, 1971.
- [9] А. М. Богущ, «Теоретичні й методологічні засади формування мовленнєвої компетенції дошкільника». *Педагогіка й психологія*, № 1, с. 5–10, 2000.
- [10] Л. І. Мацько, Л. В. Кравець, «Культура української фахової мови : навч. посіб.». Київ : ВЦ «Академія», с. 16, 2007.
- [11] К. Городенська, «Підвищуймо культуру фахового мовлення». *Українська мова*, № 2. с. 92–97, 2004.
- [12] С. Я. Єрмоленко, «Культура мови. Українська мова: Енциклопедія». К. : Укр. енциклопедія, с. 263–265, 2001.
- [13] «Концепція впровадження медіа-освіти в Україні» [Електронний ресурс]. Доступно: http://www.ispr.org.ua/news_44.htm Дата звернення: Березень.03,2019.
- [14] П. В. Сысоев, «Информационные и коммуникативные технологии в лингвистическом образовании», М. : Книжный дом «Либроком», 2013.
- [15] Г. Б. Захарова, «Використання інформаційних технологій як інноваційний вектор розвитку дидактики вищої школи», Наукові праці. Педагогіка, с. 63–66, 2013.
- [16] О. И. Абдалова, «Использование технологий электронного обучения в учебном процессе» *Дистанц. и виртуал. обучение*, № 12, с. 50–55, 2014.
- [17] Т. В. Семеновських, Кліпове мислення – феномен сучасності. Оптимальні комунікації (ОК): [Електронний ресурс]. Доступно: <http://jarki.ru/wp/2013/02/18/3208/>
- [18] А. А. Леонтьев, Д. А. Леонтьев, Е. Е. Соколова «Предисловие», М.: Смысл, с. 19, 2005.
- [19] М. М. Фіцула, Педагогіка: Навчальний посібник. К.: «Академвидав», с. 229–232, 2006.
- [20] О. В. Семеніхіна, «Нові парадигми у сфері освіти в умовах переход до Smart-суспільства» [Електронний ресурс]. Доступно: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN23/13sovpds.pdf>. Дата звернення: Лютий.12,2019.
- [21] В. В. Борисенко, «Етапи формування професійно-мовленнєвих компетенцій студентів-економістів», *Дивослово*, № 3, с. 23–25, 2013.
- [22] О. А. Кучерук, «Формування лексичної компетентності учнів засобами комп'ютерних ігор у навчанні української мови», *Інформаційні технології і засоби навчання*, Том 63, № 1, с. 47–55, 2018.
- [23] Г. Ф. Пономарьова, «Нові педагогічні технології: навчально-методичний посібник». Х., 2013.
- [24] В. І. Бобрицька, С. М. Процька, «Формування професійних компетентностей майбутніх філологів засобами комп'ютерно орієнтованих технологій», *Інформаційні технології і засоби навчання*, Том 58, № 2. с. 59–66, 2017.
- [25] Р. С. Гуревич, «Використання Інтернет-технологій у підготовці фахівців: аспект навчання в мережевих спільнотах», *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія No 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання* : Зб. наук. праць, No 16 (23), с. 8–12, 2015.

Матеріал надійшов до редакції 10.03.2019 р.

ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЯЗЫКОВО-РЕЧЕВЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

Зинченко Виктория Николаевна

кандидат педагогических наук

Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского,
г. Кривой Рог, Украина

ORCID ID 0000-0003-3080-4272

Zinchenko@donnuet.edu.ua

Романуха Александр Николаевич

кандидат исторических наук

Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановського,
г. Кривой Рог, Украина

ORCID ID 0000-0003-4695-3985

Romanukha@donnuet.edu.ua

Ревуцкая Светлана Казимировна

кандидат филологических наук

Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановського,
г. Кривой Рог, Украина

ORCID ID 0000-0002-8969-1295

Revutska@donnuet.edu.ua

Чевердак Полина Александровна

ассистент кафедры украиноведения

Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановського,
г. Кривой Рог, Украина

ORCID ID 0000-0003-3461-7124

cheverdak@donnuet.edu.ua

Аннотация. В современных условиях развития и широкого применения компьютерной техники учебный процесс в высших учебных заведениях должен проходить с применением информационных технологий, что способствует дифференциации, гуманизации и гуманитаризации образования, интенсивному развитию и реализации духовного и интеллектуального потенциала студентов.

Высокая культура речи является составной частью общей человеческой культуры. Сегодня увеличился интерес к изучению украинского языка как государственного и студентам недостаточно иметь приобретенные в школе знания. Выпускник высшего учебного заведения должен в совершенстве знать украинский язык и использовать его при исполнении служебных обязанностей. Сформированные культурно-языковые и языково-профессиональные компетентности способствуют овладению профессией, повышают эффективность труда, положительно влияют на деловые отношения.

Для специалиста экономического профиля высокая культура устной и письменной речи – не только отражение его профессионализма, терпимости, воспитанности, интеллигентности. Она определяет культуру его труда, а также, что является самым важным, культуру взаимоотношений во всех сферах речевой деятельности. Именно поиск инновационных эффективных методик преподавания языковых курсов в экономических вузах обуславливает исследование особенностей формирования культурно-речевых компетенций студентов экономических специальностей средствами современных информационных технологий.

В статье исследованы: взгляды ученых-психологов и педагогов на проблему внедрения информационных технологий в процесс обучения профессионально ориентированному украинскому языку; определены основные лингводидактические задачи, решению которых способствует внедрение информационных технологий в процесс языкового образования; очерчены психолого-педагогические условия формирования профессиональных языково-речевых компетентностей студентов экономического профиля с использованием информационных технологий; рассмотрены изменения в модели и составляющие процесса обучения профессионально ориентированному языку при использовании информационных технологий.

Ключевые слова: лингводидактические задачи; модель обучения; информационные технологии; психолого-педагогические условия; профессиональные культурно-языковые компетентности.

INFORMATION AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT FOR ECONOMICS STUDENTS' PROFESSIONAL LANGUAGE AND SPEECH COMPETENCES FORMATION

Viktoriia M. Zinchenko

PhD of Pedagogical Sciences

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mikhail Tugan-Baranovsky,

Kryvyi Rih, Ukraine

ORCID ID 0000-0003-3080-4272

Zinchenko@donnuet.edu.ua

Oleksandr M. Romanukha

PhD in History, associate professor

Donetsk National University of Economy and Trade named after Mykhajlo Tugan-Baranovsky,

Kryvyi Rih, Ukraine

ORCID ID 0000-0003-4695-3985

Romanukha@donnuet.edu.ua

Svitlana K. Revutska

PhD of Philological Science

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,

Kryvyi Rih, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-8969-1295

Revutska@donnuet.edu.ua

Polina A. Cheverdak

assistant at the Department of Ukrainian Studies

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tygan-Baranovsky,

Kryvyi Rih, Ukraine

ORCID ID 0000-0003-3461-7124

cheverdak@donnuet.edu.ua

Abstract. In modern conditions of development and with the widespread use of computers the learning process in higher education institutions has to be build with the use of information technologies, which promotes differentiation, humanization and humanitarization of education, as well as intensive development and realization of spiritual and intellectual potential of students.

The high culture of speech is a part of common human culture. With the today's heightened interest in Ukrainian language as a state language the knowledge that students acquired in school is not enough. The graduate of an institute of higher education has to perfectly know Ukrainian language and use it during the performance of official duties. Developed speech-and-speaking and professional language competencies facilitate the mastery of the subject, increase the working efficiency and positively influence work relationships. The high culture of speaking and writing skills for an economics specialist is not just a reflection of his professionalism, tolerance, decorum and intellectuality. It determines his work culture and, what is the most important, the culture of his relationships in all aspects of speaking activity. The search for innovative and effective methods of teaching the language courses in economics higher education institutes governs the research into the specifics of the formation of speech-and-speaking competencies of economics students with the help of modern information technologies.

This article studies the views of psychology scientists and pedagogues on the problem of introduction of information technologies into the study of Ukrainian language as a specialization. It determines fundamental linguodidactic problems, which can be solved by the introduction of information technologies into the process of language studies. Psychological and pedagogical conditions for forming of professional speaking and speech competencies of economics students with the use of information technologies are described. Changes in the model and components of the language education as specialization with the use of information technologies are studied.

Keywords: linguodidactic problems; model of education; information technologies; psychological and pedagogical conditions; professional speaking and speech competencies.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Common European recommendations on language education: learning, teaching, evaluating / Sci. edit S. Yu. Nikolaieva. Kyiv: Lenvit, p. 273, 2003 (in Ukrainian).
- [2] National Doctrine of Education Development [Online]. Available: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>. Accessed on: March 01, 2 019 (in Ukrainian).
- [3] The Law of Ministry of Education and Science of Ukraine on July 01, 2014 No1556-VII «On Higher Education» [Online]. Available: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. Accessed on: March, 01, 2019 (in Ukrainian).
- [4] The State Standard of Higher Education [Online]. Available: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayiin/proekti-standartiv-vishoyi-osviti>. Accessed on: March, 01, 2 019 (in Ukrainian).
- [5] N. Homskiy, «*Language and Thinking*». Moscow: Publishing House of Moscow State University, p. 122, 1972 (in Russian).
- [6] Dictionary of Ukrainian Language Pedagogy [Text]: [study manual] . [M. Pentyliuk and col.]; gen. edit. Prof. M. Pentyliuk. K.: Lentiv, 2015 (in Ukrainian).
- [7] D. I. Izarenkov, «Basic components of communicative competence and their formation in teaching of the advanced level non-Philologist students». *Russian language abroad*. No. 4, pp. 54–60, 1990 (in Russian).
- [8] Hymes D. Sociolinguistics and ethnography of Speaking Social anthropology and language. London. p. 54–59, 1971.
- [9] A. M. Bohush, «Theoretical and Methodological Principles of Preschool Language Speech Competence». Pedagogy and Psychology, No 1, pp. 5–10, 2000 (in Ukrainian)
- [10] L. I. Matsko, L. V. Kravets, «The Culture of the Ukrainian Professional Language: Teach. Manual». Kyiv: PC «Academii», p. 16, 2007 (in Ukrainian).
- [11] K. Horodenska, «Improve the culture of professional speech». The Ukrainian language, No 2. P. 92–97, 2004 (in Ukrainian).
- [12] S. Ya. Yermolenko, «Culture of language. The Ukrainian Language: Encyclopedia». Kyiv: Ukr. Encyclopedia, p. 263–265, 2001 (in Ukrainian).
- [13] «Concept of implementation of media education in Ukraine» [Online]. Available: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm. Accessed on: March, 03, 2019 (in Ukrainian).
- [14] P. V. Sysoyev, «*Information and communicative technologies in linguistic education*», Moscow : The «Librocom» book house, pp. 264, 2013. (in Russian).
- [15] H. B. Zakharova, «The use of information technology as an innovative vector of higher education's didactics», *Scientific works. Pedagogy*, pp. 63–66, 2013 (in Ukrainian).
- [16] O. I. Abdalova, «Usage of technologies of electronic studies in the process of education» *Distance and virtual education*, vol. 12., pp. 50–55, 2014 (in Russian).
- [17] T. V. Semenovskiykh, Clip thinking as the phenomenon of modernity. *Optimal Communications (OK)*: [Online]. Available: <http://jarki.ru/wpress/2013/02/18/3208/> Accessed on: March, 02, 2019 (in Ukrainian).
- [18] A. Leontiev, D. A. Leontiev, E. E. Sokolova «Foreword», M. : Smysl, p. 19, 2005. (in Russian).
- [19] M. M. Fitsula, Pedagogy: Textbook. K. «Akademvydav», 2006. p. 229–232 (in Ukrainian).
- [20] O. V. Semenikhina, «*New Paradigms in the field of education in the conditions of the transition to the «smart» society*». [Online]. Available: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN23/13sovpds.pdf>. Accessed on: February, 12, 2019. (in Ukrainian).
- [21] V. V. Borysenko, «Stages of forming of the speaking and speech competencies in economics students» *Dyvoslovo*, vol. 3, pp. 23–25, 2013. (in Ukrainian).
- [22] O. A. Kucheruk, «Formation of pupils' lexical competence by computer games in the study of Ukrainian language», *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 63, No 1, pp. 47–55, 2018. (in Ukrainian).
- [23] G. F. Ponomaryova, «New pedagogical technologies: teaching aids», Kharkiv, p. 282, 2013 (in Ukrainian).
- [24] V. I. Bobrytska, S. M. Protska, «Future philologists' professional competences formation by means of computer oriented technologies» *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 58, No 2, pp. 59–66, 2017. (in Ukrainian).
- [25] R. S. Hurevych, «Usage of Internet technologies in the preparation of specialists: aspects of education in networked communities» *Scientific journal of M. P. Drahomanov NPU. Series № 2. Computer-oriented systems of education*, vol. 16 (23), pp. 8–12, 2015 (in Ukrainian).

